

לשמוע קול תורה – פסוק השבוע

פרשת וארא

תפילה למשה

"וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מֵעַם פְּרָעָה וַיִּצְעֲקוּ מֹשֶׁה אֶל ה' עַל דְּבַר הַצְּפָרְדָּעִים אֲשֶׁר שָׁם לְפָרְעָה. וַיַּעַשׂ ה' כַּדְּבַר מֹשֶׁה וַיָּמָתוּ הַצְּפָרְדָּעִים מִן הַבְּתָיִם מִן הַחֲצֵרֹת וּמִן הַשָּׂדֵת" (שמות ח, ח-ט).
"וַיֵּצֵא מֹשֶׁה מֵעַם פְּרָעָה וַיַּעֲתֵר אֶל ה'. וַיַּעַשׂ ה' כַּדְּבַר מֹשֶׁה וַיִּסַּר הָעָרֹב מִפְּרָעָה מֵעַבְדָּיו וּמֵעַמּוֹ לֹא נִשְׂאָר אֶחָד" (שם כו-כז).

הפסוקים הללו ועוד רבים כמותם מעידים כי הפסקת המכות הייתה תלויה בתפילתו של משה רבנו. ויש לתמוה, הלוא כשם שהמכה הופיעה בגזירת עליון, בלי שנדרשה כל תפילה להבאתה, כך הייתה היא יכולה להיעלם בלי תפילה?! ויתרה מזו, וכי לא היה ראוי יותר להתפלל להכבדת המכות על מצרים למען הצלת ישראל מלהתפלל להסרתן ולפתוח למצרים פתח לחזור ולהתעלל ביהודים? וכיצד היה משה רבנו מסוגל להתפלל להסרת המכה מהאויבים המתעללים בעמו?

אפשר להסביר שהתפילה נדרשה כדי לחזק את ליבו של פרעה, שהרי אלמלא נעצרה המכה לא הייתה נותרת לפרעה כל ברירה אלא לשחרר את בני ישראל לפני שבא על עונשו המלא. הפסקת המכה אפשרה למצרים להכביד את ליבם, וכך התגלתה עוצמתו של ה' במלוא תוקפה ועוזה.

ואולם לפי הפשט נראה יותר שאפילו סבלם של המצרים נגע לליבו של משה – וכשהם הוכו הוא ריחם עליהם והתפלל אל ה' באמת ובתמים שיסיר מהם את המכה. משה רבנו אוהב את ישראל בכל נימי נפשו, ולצד אהבתו לישראל הוא אוהב גם את כל הבריות כולן. משה מלא תקווה שהמצרים יזכו לשלח את ישראל לחופשי בלי שיצטרכו לסבול.

תפילותיו של משה פועלות את פעולתן – וממחישות לנו את קרבתו העצומה אל ה'. כה חשוב הוא כוח התפילה של משה, ועם ישראל עוד יידרש לו רבות: כשייצאו ישראל ממצרים הם יחטאו בכמה וכמה חטאים, ופעם אחר פעם יעמוד משה רבנו בתפילה לפני ה' – וה' יבטל את גזירותיו.

כאשר שוררת אהבה בין הבריות והאדם מתפלל לרפואתו ולרווחתו של הזולת – הדין למעלה נהפך לרחמים. התפילה נקראת בתורה "עתירה" – "וַיַּעֲתֵר יֶצְחָק לֵה' לְנֶכַח אִשְׁתּוֹ" (בראשית כה, כא) – והמדרש מפרש: "מהו לשון עתירה? הרחת שמהפכין התבואה בגורן קורין עתירה, ללמדך כשם שעתר זה מהפך את התבואה ממקום למקום, כך תפלתן של צדיקים מהפכין את הגזירה הרעה לטובה" (פסיקתא זוטרותא [לקח טוב] בראשית, תולדות כה, כא).

שאל דוד בוצ'קו